

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГАСІННЯ ДУГИ В ЕЛЕГАЗОВИХ ВИМИКАЧАХ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Розглянуто основні принципи гасіння електричної дуги в елегазових вимикачах високої напруги, характеристики елегазу відносно використання в дугогасильних пристроях вимикачів високої напруги, здійснено вибір елегазового комутаційного обладнання.

Ключові слова: елегаз, вимикач, повітря, електрична дуга.

Abstract

The basic principles of the arc extinguishing in gas-insulated high voltage circuit breakers, insulating gas characteristics relatively to usage in arc devices of high voltage circuit breakers are considered. The choice of gas insulated switching equipment was done.

Keywords: insulating gas, circuit breakers, air, electric arc.

Вступ

У високовольтних електроустановках, таких як електростанції і підстанції, велику увагу приділяють гасінню дуги. Для того, щоб відключити споживача від мережі, поступають наступним чином: відключають вимикач з дугогасильною камерою, а вже потім додатково відокремлюють його від лінії роз'єднувачем.

Елегазові високовольтні вимикачі, дугогасильні пристрої яких працюють в середовищі електротехнічного газу SF₆, поєднують в собі переваги різних типів вимикачів: можливе використання елегазових вимикачів на будь-яких напругах, застосовуваних у вітчизняній енергетиці; невелика маса і габаритні розміри конструкції елегазових вимикачів в поєднанні з безшумною роботою приводу; збільшена комутаційна здатність елегазового вимикача; робота в режимі перемикання великих і малих струмів без виникнення перенапруги, що автоматично виключає наявність пристроїв ОПН (обмеження перенапруги); висока надійність елегазового вимикача, пожежобезпечність обладнання.

Результати дослідження

У високовольтних колах змінного струму процес гасіння дуги пов'язаний з переходом струму через нуль, коли в області нуля струму, завдяки активній деіонізації міжконтактного проміжку, вдається збільшити його електричну міцність і пробивна напруга вище прикладеної перехідної напруги.

Підвищення ефективності дугогасіння безпосередньо пов'язано з інтенсивністю взаємодії елегазу з електричною дугою в камері і соплових конструкціях дугогасильного пристрою. У сучасних елегазових вимикачах використовується система поздовжнього газового дуття (рисунок 1), де дуговий розряд 1 (електрична дуга відключення) між контактами 3-4 взаємодіє через сопло 2 з поздовжнім потоком дугогасильного газу, забезпеченого перепадом тисків P/P_в, де P – тиску газу в верх по потоку, P_в – тиск газу вниз по потоку (у камері вимикача), або система двостороннього дуття (потоки газу спрямовані в протилежні сторони). На середні класи напруги застосовуються дугогасильні пристрої з використанням ефекту автогенерації і електромагнітного дуття (див. рисунок 2 а, б).

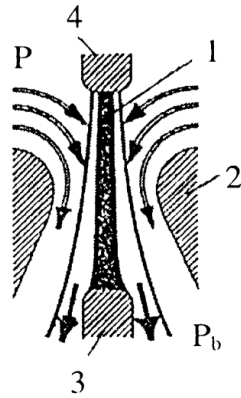

Рисунок 1 – Принципова схема ДП одностороннього газового дуття

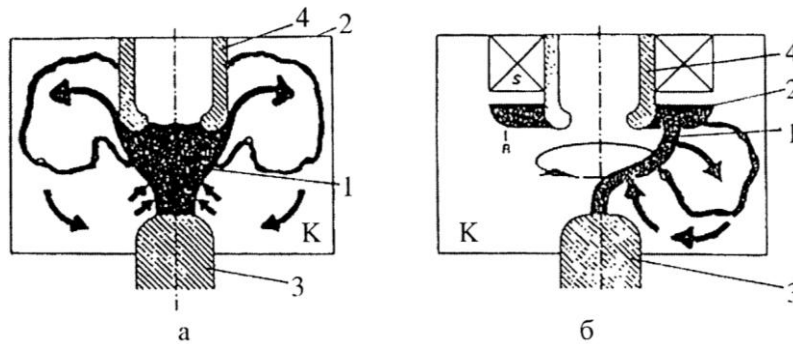

Рисунок 2 – Принципова схема ДП з автогенерацією (а) і ДП з електромагнітним дуттям (б)

Застосування ефекту автогенерації (див. рисунок 2а), коли в дугогасильній камері К під дією випромінювання і високої температури дугового розряду 1 на контактах 3-4 ізоляційні стінки 2 камери К виділяють газ, дозволяє збільшити тиск газу в камері К не тільки завдяки високій температурі, а й додатковій масовій витраті від газогенеруючих стінок цієї камери. У дугогасильному пристрої з електромагнітним дуттям (див. рисунок 2б) взаємодія дуги відключення 1 з магнітним полем котушки s викликає інтенсивний рух дуги по контактах і підвищення взаємодії дуги з елегазом в камері К. Зазвичай в даних пристроях дуга відключення 1 перекидається на додатковий дугогасильний контакт 2 і обертальний рух дуги відключення викликає нагрівання газу в камері К.

Гідродинамічна нестійкість в поєднанні з електромагнітною нестійкістю дугового розряду створюють в прикордонному шарі (шарі змішування) складний характер взаємодії газового середовища з електричною дугою відключення, який і визначає ефективність дугогасіння.

Представлені на рисунках 1 і 2 принципи дугогасіння знайшли застосування в ряді конструкцій дугогасильних пристроїв елегазових вимикачів.

Висновки

Таким чином було досліджено електрофізичні процеси гасіння дуги в елегазовому середовищі. Розглянуто основні принципи гасіння електричної дуги в елегазових вимикачах високої напруги. Проаналізовано характеристики елегазу відносно використання в дугогасильних пристроях вимикачів високої напруги. Проаналізовано вплив характеристик елегазу та дугогасильного пристрою на відключаючу здатність.

Використання елегазового електрообладнання має займати все більш важливе місце в сучасній електроенергетичній галузі України що диктується, насамперед, необхідністю продовження терміну служби та підвищення ефективності гасіння дуги високовольного електрообладнання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ю.И. Вишнеvский. Электрические аппараты высокого напряжения с элегазовой изоляцией – М.: Энергоатомиздат, 2002. – 728 с.
2. Лежнюк П.Д., Зелінський В.Ц. Фізичні основи електричних апаратів: Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2007. –184 с.
3. Основы теории электрических аппаратов: Учебное пособие для электротехнических специальностей вузов / Б.К. Буль, Г.В. Буткевич, А.Г. Голжелло и др./ Под редакц. Г.В. Буткевича. – М.: Высшая школа, 1970. – 600 с.
4. К. Регаллер, Р. Рейхат. Физика дуги и переходные процессы в сетях / Под ред. К. Регаллера. – М.: Энергоиздат, 1981. – 345 с.
5. Буткевич Ю.В. Дуговые процессы при коммутации электрических аппаратов. – М.: Энергия, 1973.

Кушченко Павло Вікторович — студент групи ЕС-16м, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: kushchenko@list.ru

Науковий керівник: **Наталія Валеріївна Собчук** — доцент кафедри електричних станцій та систем, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Kushchenko Pavlo V. – Faculty electricity and electromechanics, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: kushchenko@list.ru

Supervisor: **Sobchuk Natalia V.** - Associate Professor, Department of Electric Stations and Systems, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa.